

Hoe onafhankelijk zijn hoogleraren die worden betaald door de eurocraten in Brussel?

Door [Calvin Schukkink](#) - 31 december 2024

Geplaatst in [Europese Unie](#) - [Onderwijs](#) - [Universiteiten](#)

Hoogleraren en onderzoekers die verdiepend wetenschappelijk onderzoek willen doen op het gebied van EU-studies, kunnen bij de Europese Commissie aankloppen voor financiële steun. Hoe onafhankelijk zijn zulke door Brussel betaalde wetenschappers?

Alleen wetenschappers met een uitstekend profiel en expertise in de studies over de Europese Unie komen ervoor in aanmerking: de driejarige Jean Monnet-leerstoel. Gefinancierd door de Europese Commissie en vernoemd naar de Franse zakenman die in 1951, samen met zijn landgenoot Robert Schuman, aan de wieg stond van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), de oudste voorloper van de Europese Unie.

Het Jean Monnet-programma ging van start in 1990. Inmiddels valt het project onder het EU-programma Erasmus+ en worden er met geld uit Brussel allerlei onderzoekers, professoraten, leerprogramma's en hogeronderwijsinstellingen gefinancierd. Daarbij wordt vooral de bevordering van 'excellence in teaching and research in the field of European Union studies worldwide' beoogd, maar ook het aanmoedigen van de dialoog tussen de academische wereld en beleidsmakers, om zo het Europese bestuur te verbeteren. Ook het 'bespreken van de rol van de EU in een geglobaliseerde wereld' is een geliefd thema, plus het 'promoten van een actief Europees burgerschap en dialoog tussen mensen en culturen.'

Hoe onafhankelijk zijn hoogleraren die worden betaald door de eurocraten in Brussel?

'Non-discriminatie, transparantie en inclusie'

Door de leerstoelhouders zelf wordt de driejarige Monnet-leerstoel een 'eretitel' genoemd. Het is dan ook een onderscheiding die niet zomaar uit de lucht komt vallen. Alleen hogeronderwijsinstellingen mogen een aanvraag doen - individuele belangstellenden kunnen zich de moeite besparen. De aanvraag moet worden ingediend bij de 'Education, Audiovisual and Culture Agency' van de Europese Commissie. Is de hogeronderwijsinstelling gevestigd in een Erasmus-programmaland dat volledig meedoet aan alle activiteiten van Erasmus+, dan is een geldig Erasmus Charter for Higher Education-certificaat vereist.

Om zo'n certificaat te kunnen ontvangen, moet de instelling onder meer de 'principes van non-discriminatie, transparantie en inclusie' respecteren en 'gelijke en rechtvaardige toegang en kansen voor huidige en toekomstige deelnemers van alle achtergronden' waarborgen 'met bijzondere aandacht voor de inclusie van kansarme deelnemers'. Ook dienen 'milieuvriendelijke praktijken' te worden gestimuleerd 'bij alle activiteiten in verband met het programma'. Een leerstoelhouder moet bovendien minstens 90 uur per academisch jaar lesgeven in het desbetreffende onderwerp en dient gedurende de tijd dat hij de leerstoel houdt, minstens één boek te publiceren. De hieraan verbonden kosten worden overigens wel door de Commissie vergoed. Het bedrag waar de leerstoelhouder aanspraak op kan maken is maximaal 50.000 euro voor de duur van zijn leerstoel.

Tenslotte moet de aanvrager aan de Commissie laten weten in hoeverre zijn voorstel bijdraagt aan '*promotion of European Union studies*', hoe het vanuit academisch perspectief een toegevoegde waarde brengt en hoe relevant het voorstel is in het licht van de specifieke doelstellingen (stimulering 'Europese integratie' en bevordering 'actief Europees burgerschap') van het Monnet-programma.

Ook Nederland kent een aantal Monnet-leerstoelhouders.

Zo bekleedt Jasper Krommendijk, universitair hoofddocent internationaal en Europees recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen, sinds 2022 de 'Jean Monnet Chair on the Rule of Law in the national and EU legal orders'. In Maastricht verdiept universitair hoofddocent Lilian Tsourdi zich in het kader van haar Monnet-leerstoel 'EU migration law and governance' in het Europese migratie- en asielrecht. In 2022 publiceerde ze een boek over de kwestie.

Sinds 2021 is de Leidse hoogleraar *tax governance* Irma Mosquera Valderrama tevens Jean Monnet Professor op het gebied van 'EU Tax Governance in Europe'. Eveneens in Leiden wordt de Monnet-leerstoel voor 'Migration, integration and non-discrimination' sinds 2022 bekleed door universitair hoofddocent Europees recht Moritz Jesse.

Aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) mag hoofddocent Dimitris Bouris zich sinds 2022 houder noemen van de Monnet-leerstoel 'The EU as a Global Actor'. Aan de hoofdstedelijke Vrije Universiteit (VU) staat de leerstoel 'Judges vs Illiberalism: Legal Mobilization for the Rule of Law' sinds 2023 op naam van *assistant professor in European law* Pola Cebulak.

Hoe onafhankelijk zijn hoogleraren die worden betaald door de eurocraten in Brussel?

Ook de Haagse Hogeschool kreeg in 2023 een Monnet-leerstoel toegekend: de 'Chair EU DIGI ACT', die sindsdien wordt bekleedt door Mendeltje van Keulen, leider van het lectoraat 'Changing role of Europe'.

Loyaliteit en dankbaarheid

Hoe onafhankelijk zijn deze wetenschappers? Bij professorbanen die worden betaald door het bedrijfsleven - denk aan Philips, Shell, ASML en Unilever - wordt al snel moord en brand geschreeuwd over gebrek aan onafhankelijkheid en transparantie. Als het geld uit Brussel komt, zoals bij de Monnet-leerstoelen, lijkt dat lang niet zo'n probleem te zijn.

Toch lijken vereisten als het stimuleren van 'Europese integratie' of het bevorderen van 'actief Europees burgerschap' te suggereren dat dergelijke leerstoelen niet worden toegekend aan uitgesproken critici van de Europese Unie. De Leidse hoogleraar staats- en bestuursrecht Wim Voermans maakte er in 2018 al eens een punt van. Hij vindt het onverstandig dat op hogeronderwijsinstellingen colleges over de EU door diezelfde EU worden gefinancierd. Ook wees hij op het risico dat de leerstoelhouders uit loyaliteit en dankbaarheid de EU naar de mond gaan praten.

'Dat laatste is zeker niet wat ik beoog te doen en heb gedaan in mijn onderzoek. Een kritische bestudering van instituties, waaronder ook de EU, is essentieel,' zei Jasper Krommendijk in 2022 in een interview met juristenwebsite *Mr-online*. Toch wekken veel leerstoelhouders op z'n minst de indruk dat ze weinig reserves koesteren tegen de EU.

Zo is Mendeltje van Keulen sinds maart 2024 lid van de Commissie Europese Integratie van de Adviesraad Internationale Vraagstukken, het niet bepaald eurosceptische adviescollege voor regering en parlement op het gebied van buitenlands beleid. Bij de verkiezingen voor het Europees Parlement stond Van Keulen in 2009 op de kandidatenlijst van D66.

Moritz Jesse sprak in 2022 op de 28ste International Conference of Europeanists over '*The environment of Democracy*'. Het ging daar onder meer over het proces van '*othering*' (lees: het behandelen van iemand als zijnde intrinsiek anders dan jezelf) van immigranten in het recht. Dit probleem is volgens Jesse vergroot door de Brexit en de coronapandemie.

Leerstoelhouder Dimitris Bouris, ook bekend als medewerker van de omstreden, door Qatar gesponsorde nieuwszender Al Jazeera, is groepsleider van het '*Europe in the World*'-thema van de Amsterdam Centre for European Studies (ACES). Dit gezelschap houdt zich bezig met een reeks 'transnationale problemen en processen', zoals de energietransitie, klimaatverandering, mensenrechten en de rechtsstaat en veiligheid en duurzaamheid. Daarbij wordt onderzocht op welke gebieden de macht van de EU wordt beperkt ten opzichte van andere '*regional and global players*'. Ook ACES, sinds 2022 een 'Jean Monnet Centre of Excellence', krijgt geld van het Monnet-programma: om studenten, beleidsmakers en ambtenaren te bereiken.

Hoe onafhankelijk zijn hoogleraren die worden betaald door de eurocraten in Brussel?

Reëel risico

Kort en goed: het door Wim Voermans gesignaleerde risico dat Monnet-leerstoelhouders hun Brusselse financiers naar de mond (gaan) praten, zou weleens heel reëel kunnen zijn. Al eerder signaleerde *Wynia's Week* dat de Europese Commissie miljoenen euro's aan Nederlandse mediabedrijven geeft om ons van het ['juiste' nieuws](#) te voorzien. Laten we maar niet uitsluiten dat er sprake is van een patroon.

[Calvin Schukkink](#) is masterstudent staats- en bestuursrecht aan de universiteit Utrecht en medewerker van *Wynia's Week*. Hij komt uit Enschede en verdiept zich in politiek en filosofie.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in het nieuwe jaar 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!